

مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری
www.cdrf.ir

شماره تماس: ۰۲۱-۸۸۸۸۸۸۸۸

۱۴۲۲ یکصد و چهل و دومین نشست علمی - تخصصی

تبیین پیامدهای اجتماعی، اقتصادی مهاجرت‌های بین‌المللی بر جامعه ایران

سه‌شنبه ۲ آبان ۱۴۰۲ ساعت ۹ الی ۱۱:۳۰

<http://connect.mporg.ir/cdrf>

مدیرعاملی: اصغر یلکوبیان
عضو هیئت مدیره و معاونین: مدیر کل امور اتباع و مهاجرین خارجی، سازمان ملی مهاجرت و وزارت کشور

سخنران: شهریار جردی
نایب رئیس کمیسیون امنیت ملی مجلس شورای اسلامی

سخنران: قداحسین مالکی
سفیر پیشین ایران در افغانستان، نماینده مجلس شورای اسلامی

سخنران: رسول صادقی
عضو هیئت مدیره و معاونین: دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه تهران

www.cdrf.ir

تبیین پیامدهای اجتماعی - اقتصادی مهاجرت‌های بین‌المللی بر جامعه ایران

رسول صادقی
دانشیار جمعیت‌شناسی دانشگاه تهران

۲ آبان ۱۴۰۲

مقدمه: عصر مهاجرت (Age of Migration)

□ مهاجرت بین‌المللی و تنوع قومی و نژادی ناشی از آن، از حساسترین موضوعات در جوامع معاصر است.

□ مهاجرت داخلی هرچند عمومی‌تر از مهاجرت خارجی می‌باشد، اما مهاجرت خارجی مناقشه‌آمیزتر بوده و اغلب با پیامدهای متنوع و پیچیده‌تری همراه بوده است.

□ اهمیت مهاجرت بین‌المللی بعنوان یک موضوع مهم و عمده در مباحثات و سیاست‌های عمومی در عرصه بین‌المللی و داخلی

□ **عصر جدید به عنوان عصر مهاجرت و جابجایی (کاستلز و میلر ۲۰۰۳)**

✓ ۱- جهانی شدن مهاجرت،

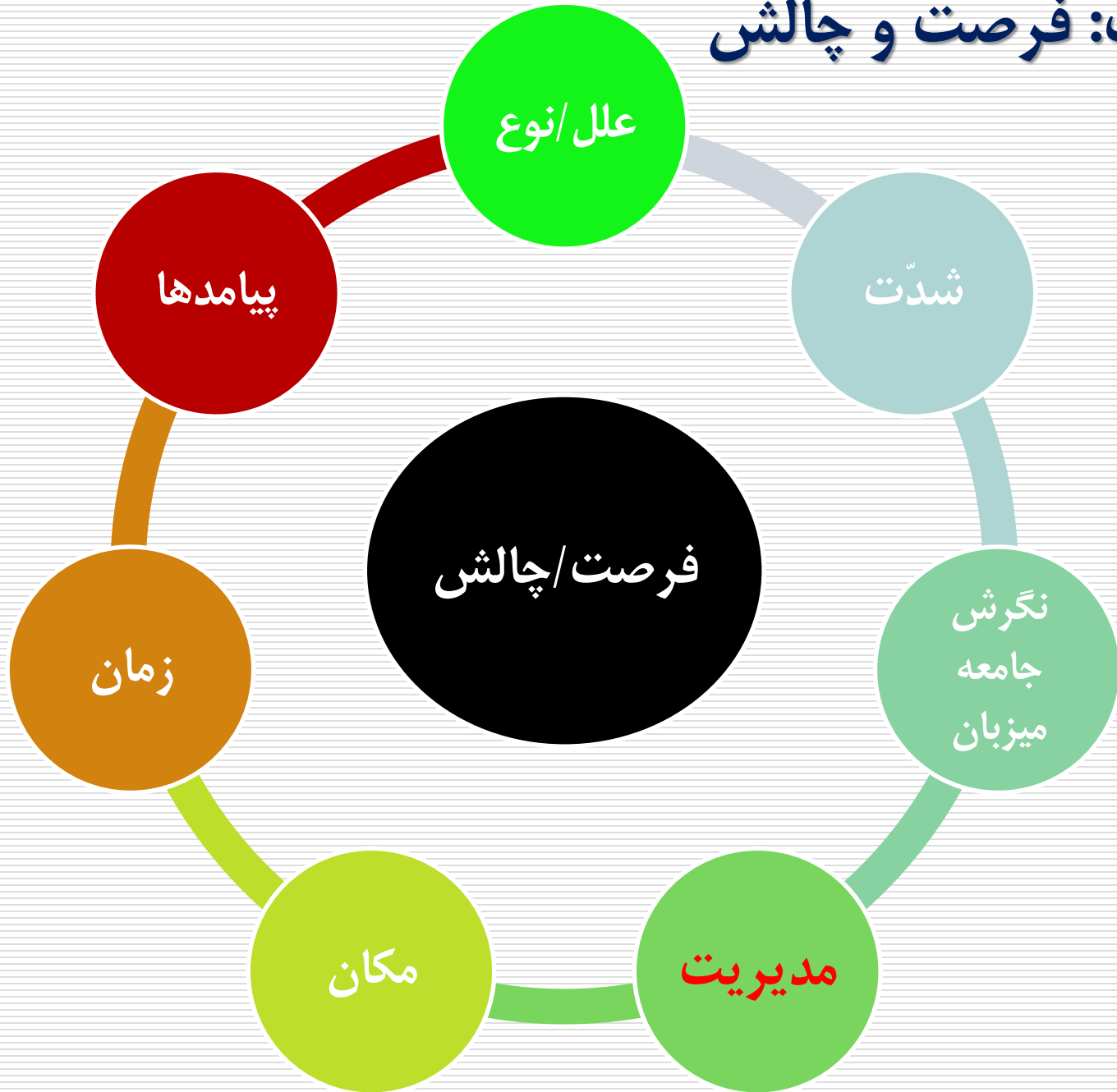
✓ ۲- تسریع و شتاب مهاجرت،

✓ ۳- تفکیک و تمایزپذیری مهاجرت،

✓ ۴- زنانه شدن مهاجرت

✓ ۵- سیاستگذاری و مدیریت مهاجرتی

مهاجرت: فرصت و چالش

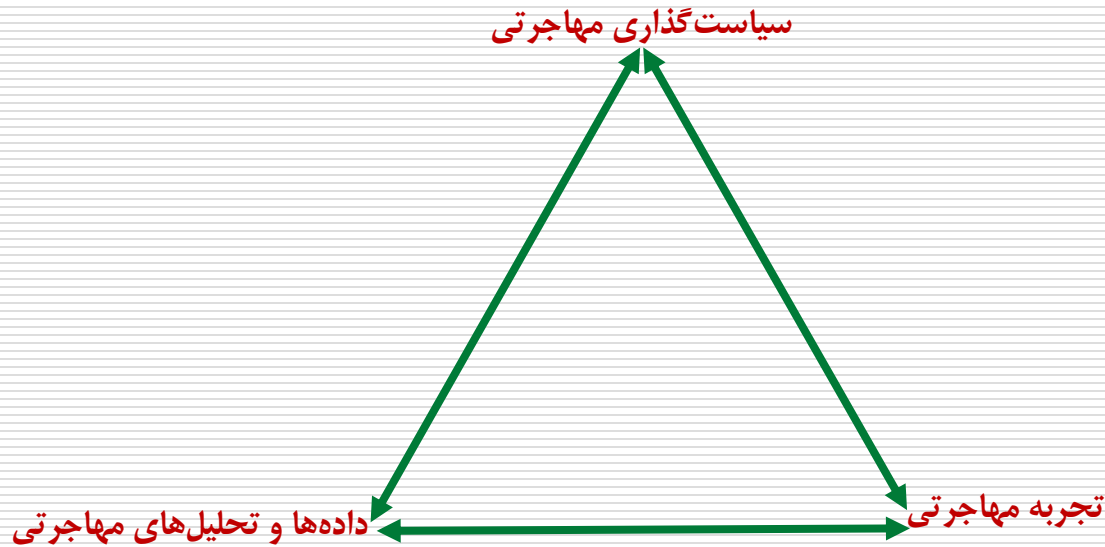

مدیریت و سیاست گذاری مهاجرتی مبتنی بر شواهد

□ داده‌ها و تحلیل‌های مهاجرتی، پایه و اساس سیاست‌گذاری‌های مهاجرتی

□ اصل اساسی این است که در ابتدا پدیده مهاجرت بین‌المللی را بایستی

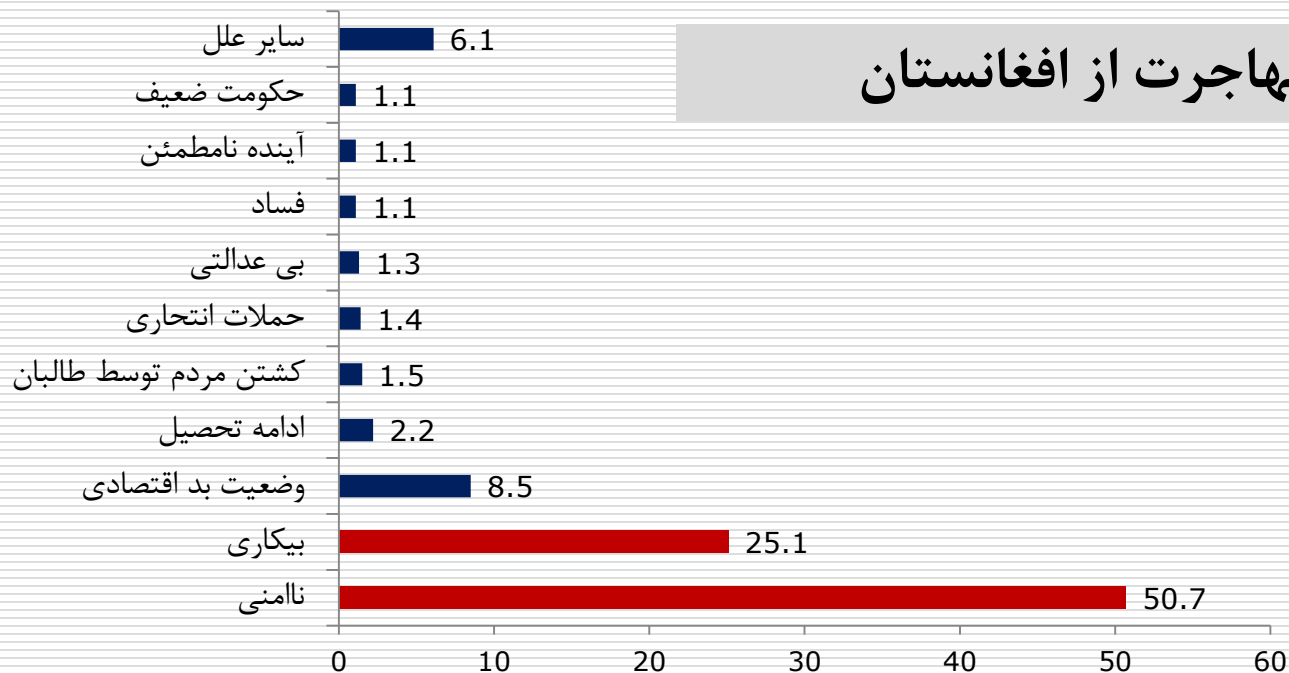
درک کرد، وضعیت و ویژگی‌های مهاجران خارجی را شناخت.

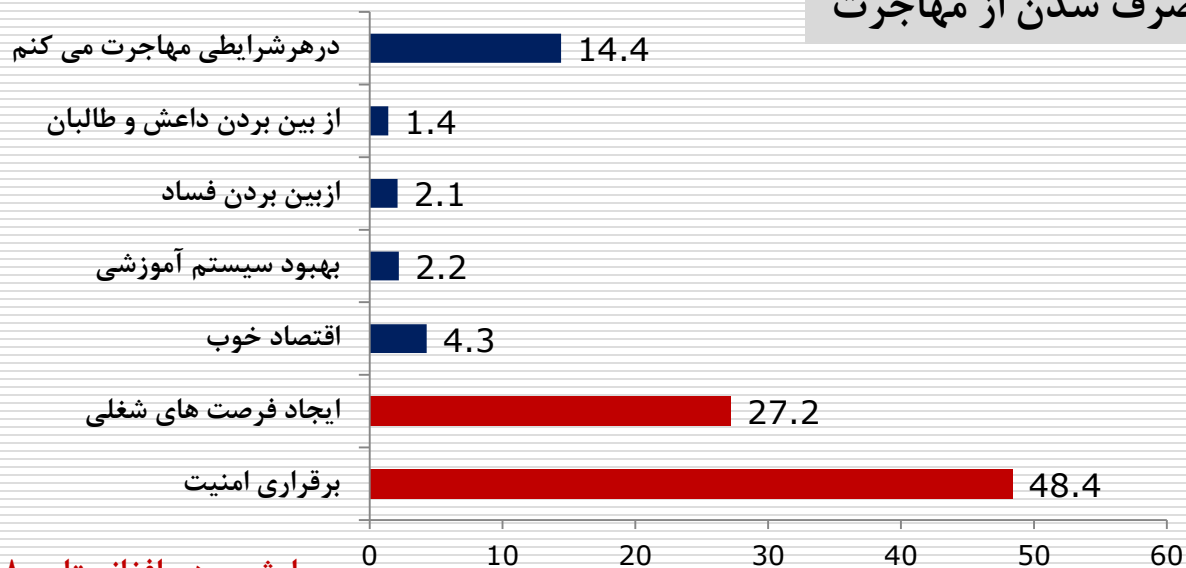
مهاجرت از افغانستان

- مهاجرت بین المللی به عنوان راهبرد معیشت و بقا در میان مردم افغانستان سابقه طولانی دارد
- زندگی افغان ها به شدت توسط "فرهنگ مهاجرت" شکل گرفته است.
- تخمین زده شده است که از هر چهار افغانستانی سه نفر در طول زندگی خود مهاجرت داخلی یا بین المللی را تجربه کرده اند
- ایران و پاکستان میزبان بیشترین تعداد پناهنجویان و مهاجران افغانستانی در جهان هستند که برخی از آنها هرگز افغانستان را ندیده اند.
- ناامنی های چند وجهی در سال های اخیر همچنان افغانستانی ها را به سمت مهاجرت سوق داده است.

دلایل تمایل به مهاجرت از افغانستان

اقدامات مورد انتظار از دولت برای منصرف شدن از مهاجرت

□ بازگشت طالبان به قدرت، نگرش منفی به شرایط فعلی و آینده افغانستان، فرهنگ مهاجرتی و همچنین دیاسپورا و شبکه‌های مهاجرتی فراملی افغانستانی در کشورهای همسایه، از جمله ایران، نقش زیادی در شکل‌گیری مهاجرت به خارج در میان ذهنیت افغانستانی‌ها دارد.

□ تحقق تمایلات مهاجرتی توسط شبکه‌های قاچاق

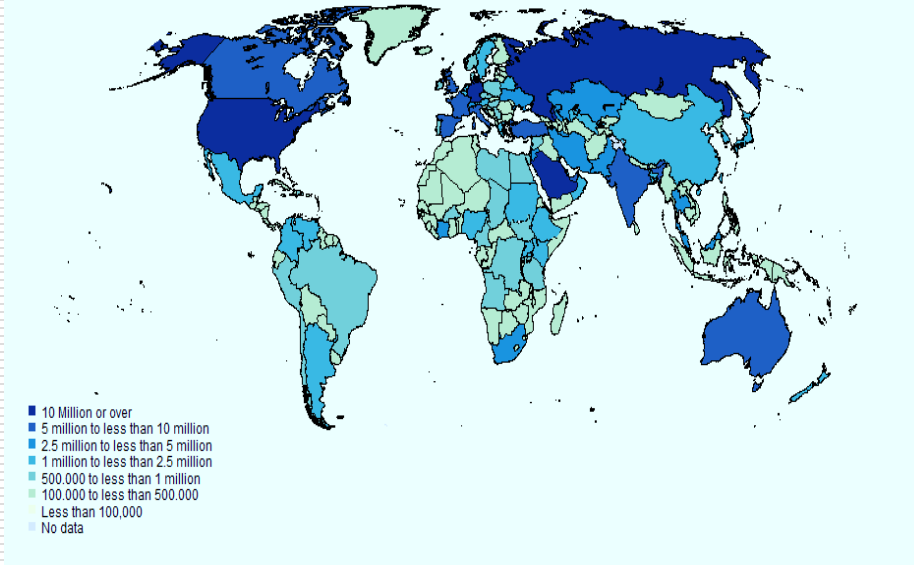
□ افزایش مهاجران افغانستانی در ایران به بیش از ۵ میلیون نفر

□ تجربه چهار دهه زندگی در ایران، ظهور و اهمیت یافتن

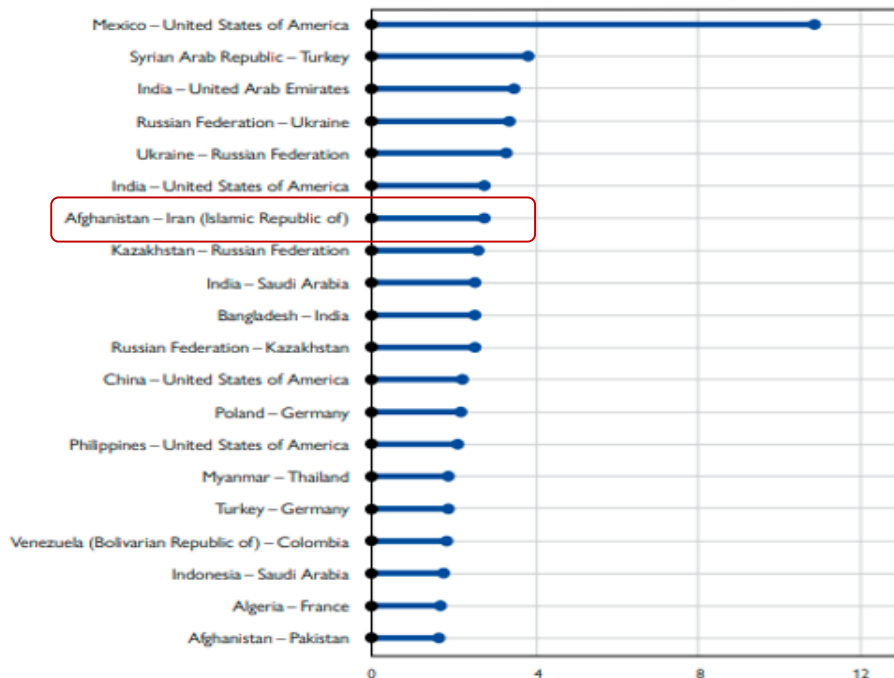
نسل‌های دوم و سوم مهاجران

مهاجرت بین‌المللی - با سطح مهارت پایین - به ایران

تعداد مهاجران بین‌المللی ساکن در کشورهای مختلف جهان، ۱۴۰۰

□ ایران در چند دهه‌ی اخیر، نه تنها مهاجرانی به سایر کشورها فرستاده، بلکه در معرض جریان‌های مهاجرتی اجباری از سایر کشورها بویژه از افغانستان بوده است.

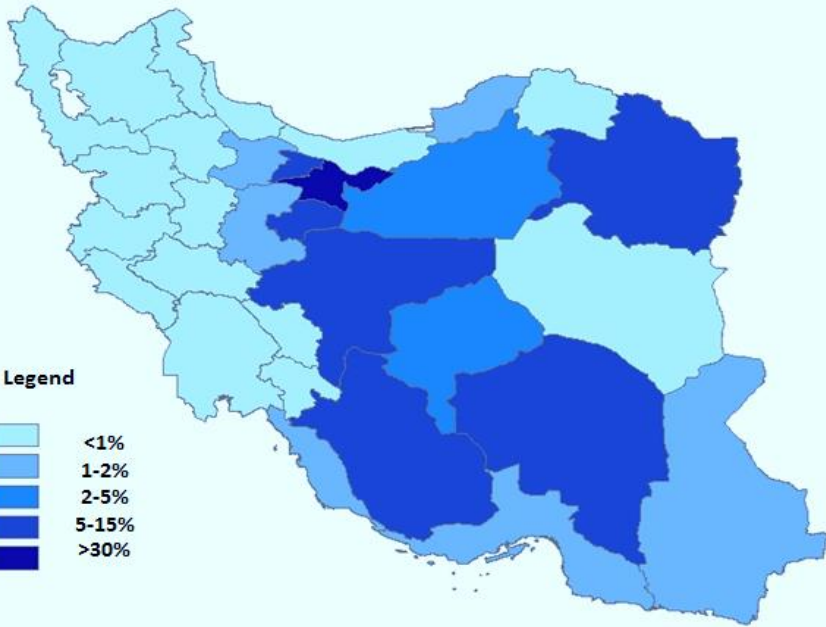
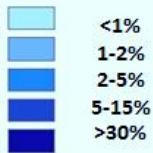
□ ایران، هفتمین کریدور مهم مهاجرتی در جهان

بیشترین کریدور عمده مهاجرت‌های بین‌المللی در جهان، ۱۳۹۹

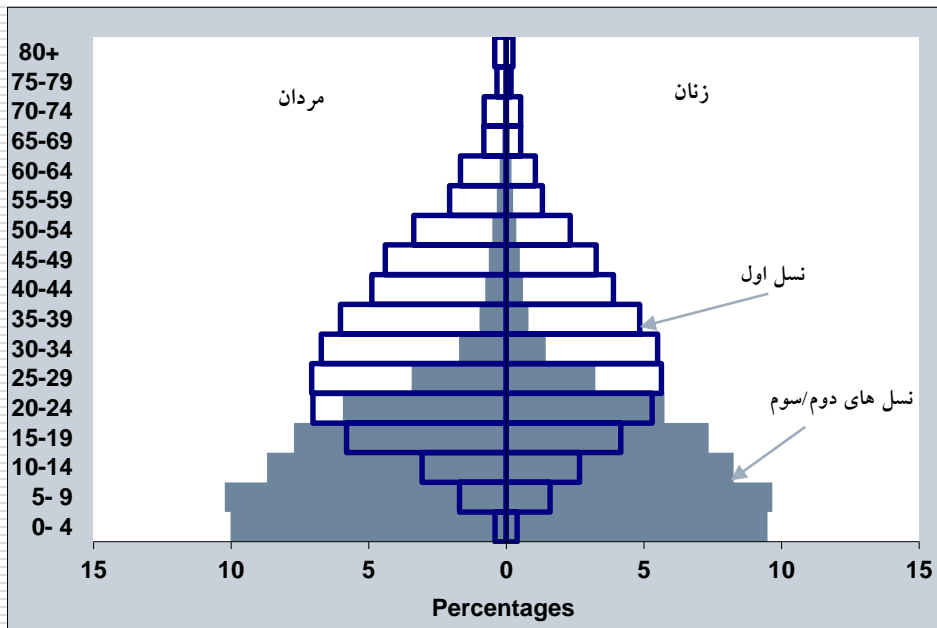
چالش ها و فرصت های مهاجران افغانستانی در ایران

Legend

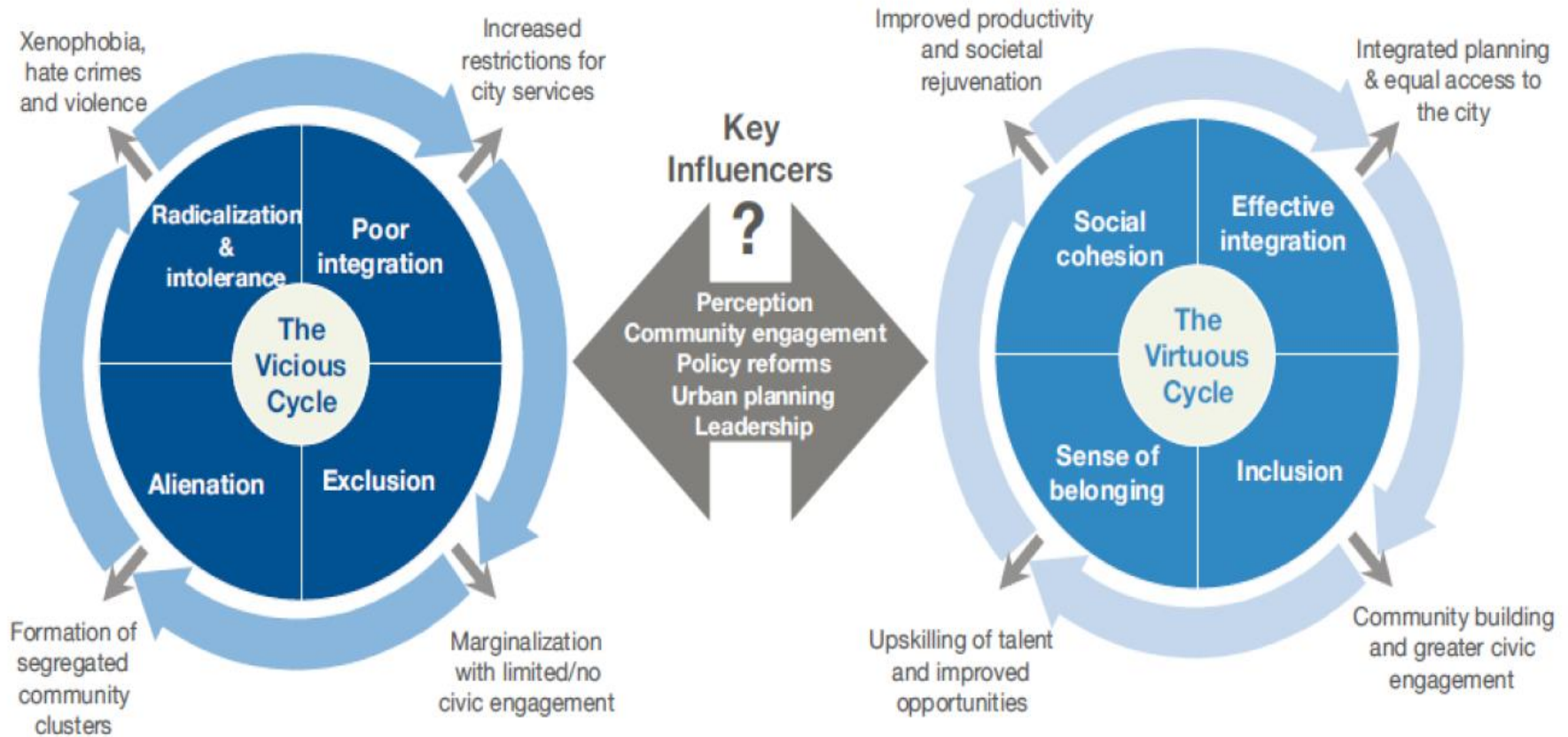

توزیع استانی مهاجران افغانستانی در ایران، ۱۳۹۵

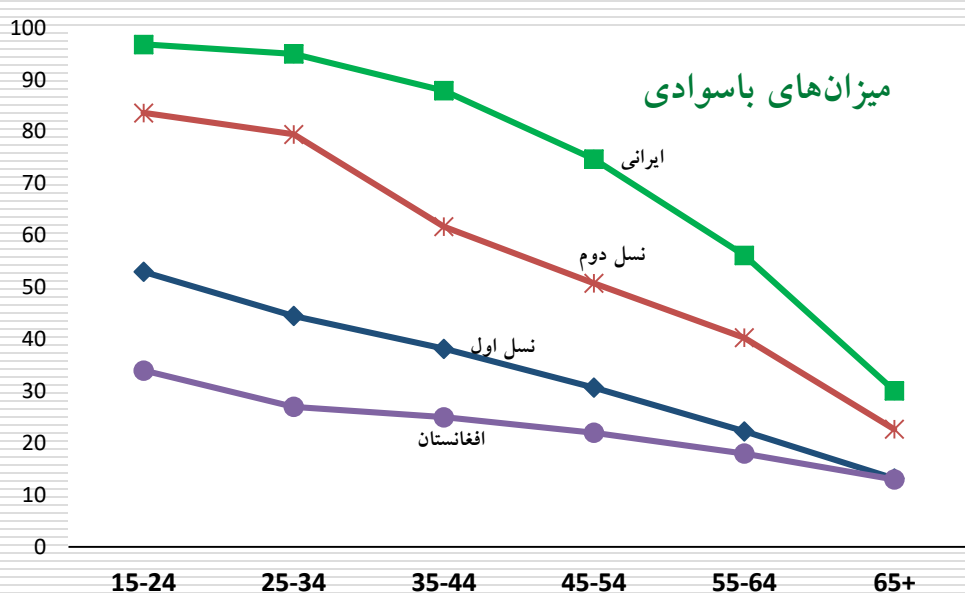
- تمرکز مهاجران افغانستانی در چند کلانشهر کشور،
- افزایش جریان و حضور مهاجران افغانستانی بدون مدرک به کشور بعد از بازگشت دوباره طالبان به قدرت و رهاشدگی آنها در کشور،
- ظهور و گسترش نسل های دوم و سوم مهاجران افغانستانی در ایران و احساس طردشدگی سرمایه های انسانی و اجتماعی نسل های دوم و سوم مهاجران در ایران

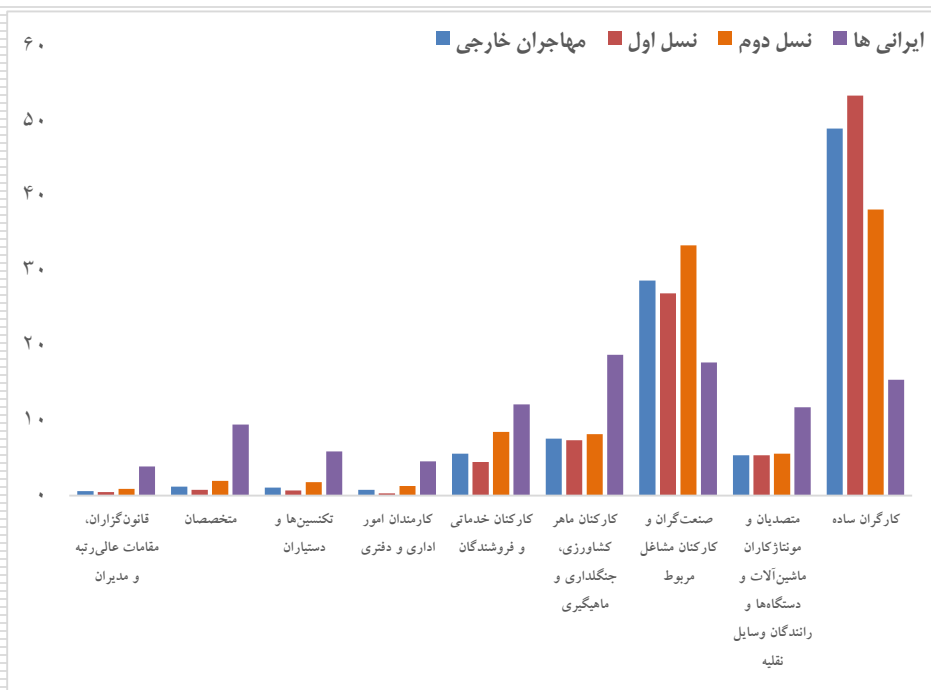
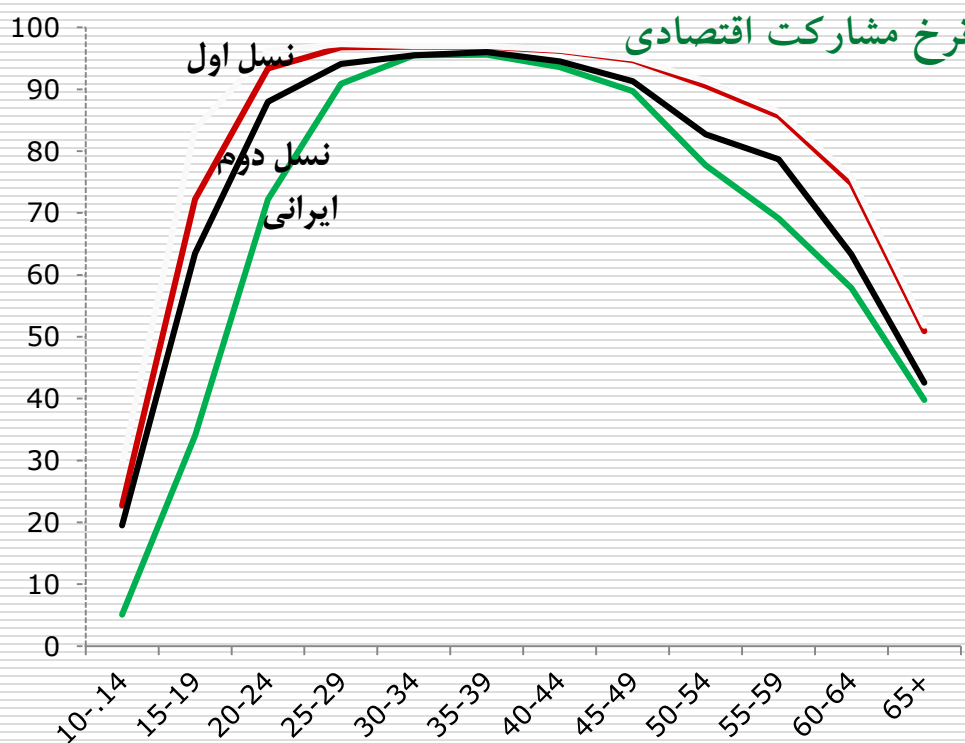
A Migrant's Path at the Destination: Vicious or Virtuous?

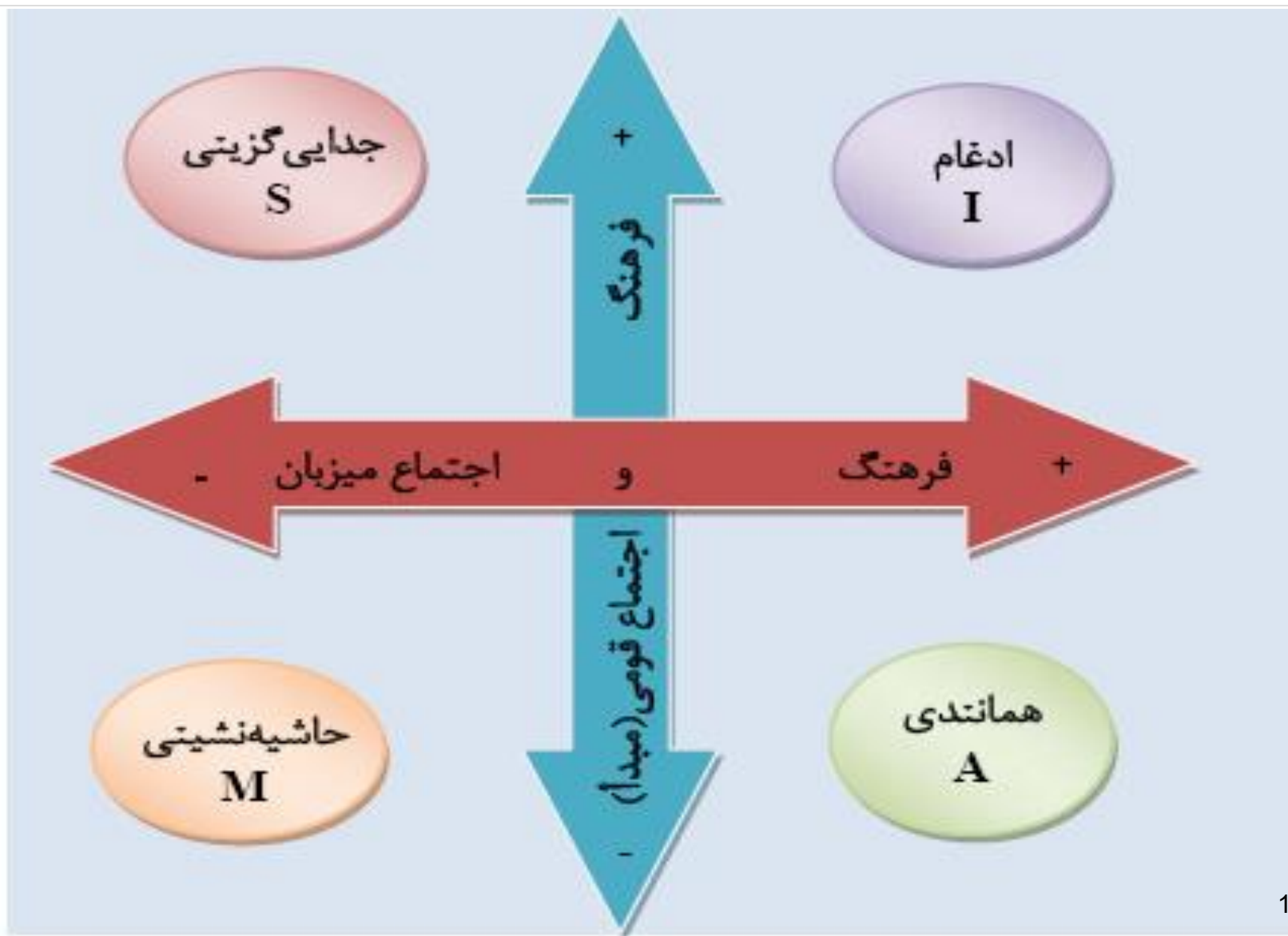
دسترسی به آموزش و تحرک تحصیلی، اما تحرک شغلی پایین

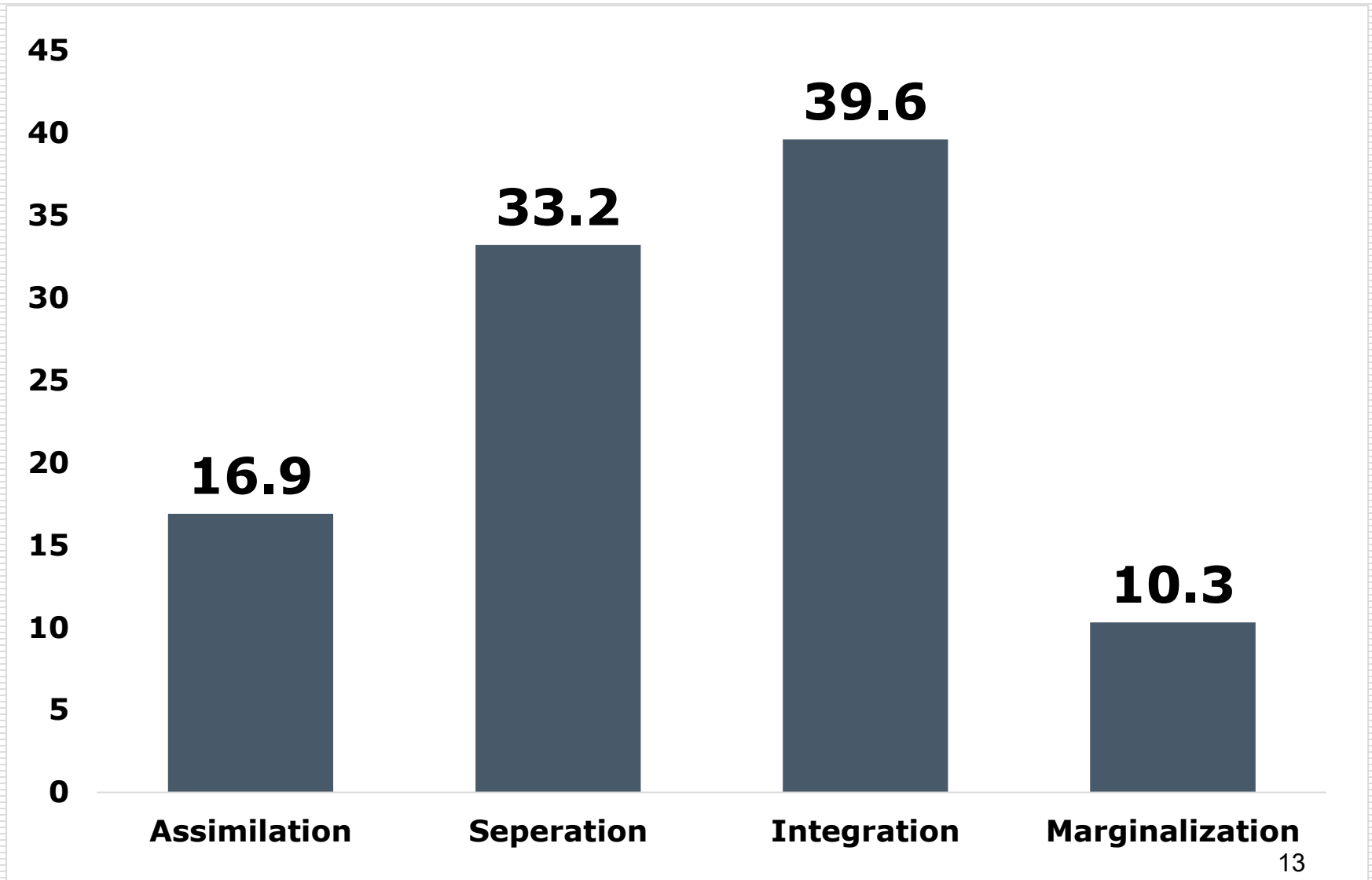
ساختار شغلی

الگوهای ادغام و فرهنگ پذیری اجتماعی در سطح فردی

الگوهای ادغام و سازگاری در سطح فردی مهاجران افغانستانی در ایران، ۱۳۹۴

مسائل و چالش‌های مهاجرت بین‌المللی به ایران

- ضعف نهادی و ساختاری در سیاست‌گذاری، قانون‌گذاری و مدیریت جریان‌های مهاجرتی
- فقدان سند سیاستی و برنامه‌های راهبردی در خصوص مهاجرت
- مسئله کنترل مرز
- ضعف در سامان‌دهی مهاجران اخیر به کشور
- نبود آمار دقیق و احتلاف زیاد برآوردهای رسمی و غیررسمی از تعداد مهاجران
- عدم بازگشت به کشور مبدا و ادغام مهاجران افغانستانی
- یکدست نبودن مهاجران و تنوعی از الگوها و ویژگی‌ها و عدم انعکاس این موضوع در سیاست‌گذاری‌ها
- ظهور نسل‌های دوم و سوم مهاجران

پاسخ‌های سیاستی به چالش‌های مهاجرت بین‌المللی به کشور

- ❖ **نهادسازی** (مدیریت نهادی مهاجرت‌های بین‌المللی)،
- ❖ **بسترسازی** (کنترل مرز، ساماندهی، سیاست‌های گزینشی، اقامت و تابعیت)،
- ❖ **شبکه‌سازی** (استفاده از سرمایه‌های انسانی و اجتماعی مهاجران در حل مسائل)،
- ❖ **و فرهنگ‌سازی** (تغییر نگاه و رویکرد تهدیدمحور به فرصت‌محور به مهاجرت).

باساس از همراہی شما

